

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 605/2024-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Mariánom Ďurinom, Sibírska 4, Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave (pôvodne Krajský súd v Bratislave) v konaní vedenom pod sp. zn. BA-7Sa/46/2020 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-7Sa/46/2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- P r i k a z u j e** Správnemu súdu v Bratislave, aby v konaní sp. zn. BA-7Sa/46/2020 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré mu **j e** Správny súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **713,96 eur**, ktorú **j e** Správny súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a napadnuté konanie

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 12. novembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 7Sa/46/2020. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vyslovil príkaz konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur a trovy konania pred ústavným súdom. S účinnosťou od 1. júna 2023 je napadnuté konanie v dôsledku prechodu výkonu súdnictva vedené správny súdom.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 26. mája 2020 na krajskom súde správnu žalobu o preskúmanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne z 30. apríla 2020 vo veci priznania starobného dôchodku sťažovateľovi. Sťažovateľovi zaslal krajský súd vyjadrenie žalovaného, ku ktorému sa vyjadril podaním zo 7. augusta 2020. Odvtedy je konajúci súd vo veci nečinný. Sťažovateľ uviedol, že tomuto konaniu o preskúmanie rozhodnutia predchádzalo konanie sp. zn. 8Sa/116/2018 vedené tým istým krajským súdom, v ktorom bolo z totožných dôvodov zrušené skoršie rozhodnutie Sociálnej poisťovne o priznaní starobného dôchodku. Po vrátení veci rozhodla Sociálna poisťovňa opätovne rovnako. Krajský súd teda má k dispozícii všetky potrebné podklady a skutkový stav veci pozná. Sťažovateľ v dôchodkovom veku a so zdravotnými ťažkosťami je tak v spore o výšku starobného dôchodku so Sociálnou poisťovňou v súhrne už 6 rokov. Dĺžku napadnutého konania považuje za ničím neospravedliteľnú. Nachádza sa v stave dlhodobej právnej neistoty a trpí pocitmi márnosti a nespravodlivosti. Ujmu, ktorá mu vznikla v dôsledku nečinnosti krajského súdu, požaduje saturovať zadosťučinením v sume 5 000 eur.

3. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 605/2024-10 z 26. novembra 2024 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

4. Predsedníčka správneho súdu sa listom sp. zn. 1SprV/405/2024 z 10. decembra 2024 vyjadrila k ústavnej sťažnosti. Poukázala na personálnu poddimenzovanosť správneho súdu, keďže z počtu 44 miest sudcov je aktívnych len 33 a ku dňu 1. júna 2023 novozriadený správny súd prevzal 5766 nerozhodnutých vecí. Pripojila aj vyjadrenie zákonnej sudkyne vo veci, z ktorého vyplýva, že je v poradí štvrtou sudkyňou rozhodujúcou v tejto veci, a to od 16. júna 2023. V dôsledku reformy jej bolo pridelených 300 vecí, z toho 50 z obdobia rokov 2004 až 2020, okrem toho má spustený nový nápad vecí a vybavuje azylové veci so zákonnými lehotami. Okrem týchto vecí vybavuje nápad pribežne chronologicky, ako boli veci doručené. V napadnutom konaní bol nariadený termín pojednávania na 19. december 2024, na ktorom bol vynesenej rozsudok, ktorým bola zamietnutá správna žaloba sťažovateľa (vyplýva z doplnenia vyjadrenia z 20. decembra 2024, pozn.). Na účely posudzovania dĺžky predmetného súdneho konania nemožno brať do úvahy konanie vedené na krajskom súde pod sp. zn. 8Sa/116/2018 ani konanie u žalovanej po vrátení veci na nové rozhodnutie. Napadnuté konanie teda trvá približne 4 a pol roka.

5. Z predloženého súdneho spisu ústavný súd zistil tento priebeh napadnutého konania:

- Sťažovateľ podal 27. mája 2020 na krajskom súde správnu žalobu o preskúmanie rozhodnutia generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne vo veci priznania starobného dôchodku.
- Krajský súd vyzval 5. júna 2020 žalovaného na zaslanie vyjadrenia k žalobe a predloženie spisu.
- Žalovaný predložil vyjadrenie 26. júna 2020 a administratívny spis 1. júla 2020.
- Krajský súd doručil vyjadrenie žalovaného sťažovateľovi 16. júla 2020.

- Sťažovateľ zaslal vyjadrenie k vyjadreniu žalovaného 7. augusta 2020.
- Krajský súd vyzval na zaujatie stanoviska žalovaného 14. augusta 2020.
- Spis bol predložený správneému súdu z dôvodu reformy 2. júna 2023.
- Správny súd 4. decembra 2024 nariadil prvý termín pojednávania na 19. december 2024.
- Správny súd na pojednávaní 19. decembra 2024 vyniesol rozsudok, ktorým žalobu zamietol. Písomne vyhotovil rozsudok 20. januára 2025 a doručil žalovanej 20. januára 2025. Doručenie sťažovateľovi ešte nie je v súdnom spise vykázané.

6. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom konajúcich všeobecných súdov v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

10. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že súdny prieskum rozhodnutí v dôchodkových veciach tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti správnych súdov s ustálenou judikatúrou a nemožno ho považovať za skutkovo alebo právne náročnú vec. Z hľadiska významu predmetu konania pre sťažovateľa ústavný súd vzal na zreteľ, že ide o významnú vec z dôvodu zabezpečenia živobytia sťažovateľa v dôchodkovom veku.

11. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v napadnutom konaní nezistil také správanie sťažovateľa, ktoré by významnejšie prispelo k jeho predĺženiu, na výzvy súdu reagoval v stanovených lehotách.

12. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu všeobecných súdov v namietanom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

13. Z popísaného priebehu napadnutého konania vedeného krajským súdom vyplýva, že v počiatočnom štádiu konania postupoval plynulo a efektívne, keď zabezpečil všetky vyjadrenia a administratívny spis do augusta 2020. Od 14. augusta 2020 do nariadenia termínu pojednávania 4. decembra 2024 však bol krajský súd a následne (od 2. júna 2023) aj správny súd vo veci úplne nečinný. Nečinnosť tak v súhrne predstavuje obdobie 4 a pol roka. Uvedený postup v konaní nie je ústavne akceptovateľný, pretože ho nemožno považovať za efektívne smerujúci k nastoleniu právnej istoty sťažovateľa.

14. Námetka správneho súdu o nedostatočnom personálnom obsadení, resp. preťaženosti súdu nemá právny význam pri posudzovaní porušenia označených práv sťažovateľa, pretože ho nezbavuje zodpovednosti za vzniknuté priet'ahy.

15. Ústavný súd preto s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania a nečinnosť konajúcich súdov dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom a dĺžka konania nie je primeraná. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom správneho súdu (aj ako nástupcu krajského súdu) v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

16. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

17. Keďže napadnuté konanie ešte nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené (rozsudok ešte nebol doručený sťažovateľovi, pozn.), ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovel návrhu na vyslovenie príkazu konať v napadnutom konaní bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu).

III.

Primerané finančné zadost'učinenie

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad

spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

19. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä nečinnosť oboch konajúcich súdov a význam predmetu konania pre sťažovateľa, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadost'učinenia v sume 1 000 eur primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku nálezu), a preto návrhu na priznanie finančného zadost'učinenia v prevyšujúcej sume nevyhovelo (bod 5 výroku nálezu).

IV.

Trovy konania

20. Úspešný sťažovateľ si uplatnil právo na náhradu trov konania.

21. Ústavný súd priznal sťažovateľovi fakultatívnu náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby v roku 2024 (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma predstavuje 713,96 eur (bod 4 výroku nálezu).

22. Priznanú náhradu trov konania je správny súd povinný zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

23. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. februára 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu